

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут права та психології
Кафедра теорії, історії та філософії права**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор, Національної академії
внутрішніх справ
полковник пенсії

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

18 грудня 2025

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ПРАВООХОРОНЦЯ**

Статус дисципліни	вибіркова
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Галузь знань	26 «Цивільна безпека»
Спеціальність	262 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма	Правоохоронна діяльність
Форми здобуття вищої освіти	денна/заочна
Мова навчання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Київ – 2025 рік

Розробники:

Тетяна КУМЕДА, професор кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат мистецтвознавства, доцент;

Вікторія ПИЛИПЕНКО, доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент;

Ганна ПЕТРОВА, доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат філософських наук

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри
протокол від 18 грудня 2025 року № 9

Завідувач кафедри

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 23.12.2025 року № 11

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __)
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __.__.202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __.__.202_ № __

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом вивчення навчальної дисципліни є корпоративна культура, моральний вимір професійної діяльності правоохоронця, моральні відносини у професійній діяльності, об'єктивація морально-етичної проблематики у професійній діяльності.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Професійна етика правоохоронця» є ознайомлення з історією виникнення та розвитку, практичним значенням корпоративної культури, особливостями взаємозв'язку моралі та етики, особливостями професійної етики, моральним змістом професійної діяльності, нормативно-правовою основою етичних засад професійної діяльності, діловим етикетом, а також формування у здобувачів гуманістичного ставлення до професійної діяльності.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Професійна етика правоохоронця» є:

сприяти формуванню у здобувачів вищої освіти розуміння сутності та значення корпоративної культури як невід'ємної складової професійної діяльності, почуття професійного і громадянського обов'язку, гуманності, толерантності, поважного ставлення до закону, чесності, патріотизму та інших моральних якостей, необхідних професіоналам при виконанні службових завдань; ознайомлення з теоретичними основами професійної етики; вивчення і систематизація основних етичних категорій; ознайомлення з особливостями прояву морального чинника у професійній діяльності; формування навичок і знань ділового спілкування і службового етикету; набуття здатності орієнтуватися в основних напрямках і течіях сучасної етики, їх безпосереднього відтворення у духовному світі людини.

Пререквізити: логіка, світоглядна культура правоохоронця, теорія держави і права, історія держави і права, соціологія, конституційне право.

Постреквізити: медіаграмотність та інформаційна культура, національна ідентичність та виклики сучасності, поліцейська деонтологія, запобігання та протидія домашньому насильству, засади запобігання та протидії корупції.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми ступеня вищої освіти бакалавра

інтегральна компетентність:

- здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій.

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави

Програмні результати навчання:

РН1. Розуміти історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

РН5. Розробляти тексти, документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами.

РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

РН14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

Знання, уміння, навички

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати: структуру, принципи, основні завдання та функції корпоративної культури, сутність і види морально-етичних принципів та цінностей; вимоги нормативно-правових актів у сфері моралі та етики; основи службового етикету, основні принципи і форми ділового спілкування;

вміти: оперувати категоріально-понятійним апаратом сучасної етики; обґрунтувати та забезпечити виконання комплексу робіт з попередження виникнення надзвичайних, конфліктних ситуацій у сфері ділового спілкування і службового етикету; орієнтуватися в основних нормативно-правових актах у сфері моралі та етики; розвивати творчий потенціал, що спрямований на досягнення успіху у професійній діяльності, підтримувати прагнення до самовдосконалення та найвищої професійної майстерності.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ECTS – 4	рік підготовки	
	2	2
	Семестр	
	4	4
Загальна кількість годин – 120	Лекції	
	8	6
	Семінарські	
	30	10
	Практичні	
	10	6
	Самостійна робота	
	72	98
	Вид контролю	
	залік	залік

3.1. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра денної форми навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Корпоративна культура: поняття, особливості формування та її практичне значення	22	8	2	4	2	14
2	Професійна етика як основа фахової діяльності	26	10	2	8	2	14
3	Нормативно-правова основа етичних засад професійної діяльності	22	8	2	4	2	14
4	Основні принципи і форми ділового спілкування. Діловий етикет	24	10	2	6	2	14
5	Етико-правові проблеми сучасності та їх відображення у професійній діяльності	26	10		8	2	16
Всього годин		120	48	8	30	10	72
Підсумковий контроль – залік							

3.2. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра заочної форми навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Корпоративна культура: поняття, особливості формування та її практичне значення	24	6	2	2	2	18
2	Професійна етика як основа фахової діяльності	24	4	2	2		20
3	Нормативно-правова основа етичних засад професійної діяльності	24	4	2	2		20
4	Основні принципи і форми ділового спілкування. Діловий етикет	24	4		2	2	20
5	Етико-правові проблеми сучасності та їх відображення у професійній діяльності	24	4		2	2	20
Всього годин		120	22	6	10	6	98
Підсумковий контроль – залік							

4. Плани семінарських та практичних занять

Тема 1. Корпоративна культура: поняття, особливості формування та її практичне значення

Заняття 1–2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та сутність корпоративної культури.
2. Типологія корпоративної культури.
3. Структура корпоративної культури.
4. Корпоративна культура як взаємоз'вязок інтересів особистості, корпорації та суспільства (ідея загального блага).

Заняття 2 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Принципи, основні завдання та функції корпоративної культури.
2. Місце і роль особистого іміджу керівника у формуванні корпоративної культури.
3. Особливості формування та практичне значення корпоративної культури для фахівців у сфері правоохоронної діяльності.
4. Корпоративна культура закладу вищої освіти.

Заняття 3 – 2 год.

Практичне заняття

Завдання:

Розподілити разом із викладачем завдання між здобувачами освіти, організувавши роботу у групах:

1. Розробити анкету для емпіричного дослідження корпоративної культури освітнього закладу для здобувачів своєї групи.
2. Написати мотивувальний лист щодо прийому на службу (роботу) в правоохоронний орган – конкретну службу (КОРД, поліція діалогу, слідство, оперативно-розшукова робота, НАБУ тощо).
3. Зняти відео мотиваційного обґрунтування щодо прийому на службу (роботу) в правоохоронний орган – конкретну службу обсягом до 1 хвилини.
4. Тренінгова гра «Прийом на роботу».

Тема 2. Професійна етика як основа фахової діяльності

Заняття 1–2 год.

Навчальні питання:

1. Професійна етика як історичне і загальнокультурне явище.
2. Моральні засади формування і функціонування професійної етики.
3. Правоохоронець як покликання і професія.
4. Професійна солідарність та професійні асоціації.

Заняття 2 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Добро та зло як вихідні категорії етики, їх значення для професійної діяльності правоохоронців.
2. Свобода людини як етична проблема:
3. Честь, гідність, моральний вибір у повсякденному житті і професійній діяльності особи.

4. Професійний ризик у правоохоронній діяльності.

Заняття 3 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Плюралізм цінностей і моральний реалізм.
2. Сутність і специфіка моральних цінностей. Цінність людського життя як проблема етики.
3. Основні цінності професійної діяльності правоохоронця: гідність людини, верховенство права, професіоналізм.
4. Престиж служби в правоохоронних органах.

Заняття 4 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Основні принципи професійної етики: гуманізм, справедливість, законність.
2. Толерантність і недискримінація як вихідні настанови професійної діяльності.
3. Принцип політичної нейтральності в етиці правоохоронної діяльності.
4. Рівність як етико-правова проблема.

Практичне заняття

Завдання:

Виходячи з розкриття базових потреб людини, обговорити блок питань, пов'язаних із проблемами толерантності й недискримінації.

Теми для обговорення:

1. Потреба в самореалізації (за А. Маслоу: піраміда потреб людини).
2. Професійна кар'єра (акмеологічний підхід) та проблема професійного вигорання.
2. Расизм і ксенофобія як етична проблема.
3. Релігійна дискримінація і проблема свободи совісті.

Додаткові питання:

1. Які способи протистояння дискримінації Вам відомі?
2. У чому відмінність расизму від ксенофобії?
3. Що таке свобода совісті?
4. Що таке "ейджизм"? Наведіть приклади його застосування.
5. Арістотель: «Між нерівними не можна ділити порівну». Поясніть думку філософа.

Тема 3. Нормативно-правова основа етичних засад професійної діяльності

Заняття 1 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Інституційна регуляція суспільного життя.
2. Інструментарій професійної етики правоохоронної діяльності.
3. Професіограми різних напрямків правоохоронної діяльності.
4. Оцінка громадської думки і професійна репутація.

Заняття 2 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Етичні кодекси як інструменти професійної етики.
2. Загальне та особливе в Етичних кодексах різних напрямків правоохоронної діяльності.
3. Етичний кодекс і Дисциплінарний статут: спільне і відмінне.

4. Професійні обов'язки правоохоронця: етичний аспект.

Практичне заняття

Завдання:

Розподілити разом із викладачем завдання між здобувачами освіти, організувавши роботу у групах:

1. Укладання Етичного кодексу навчальної групи
2. Підготувати нарізку відео (документальні та художні фільми, в яких актуалізовані проблеми правоохоронної етики, не більше 3 фрагментів, кожний – до 2 хвилин) для обговорення зазначених проблем в контексті інтеріоризації професійних цінностей правоохоронної діяльності.
3. Підібрати 3 кейси з практики рішень Європейського суду з прав людини щодо порушень професійної етики правоохоронної діяльності (в Україні та інших державах) та розглянути їх в контексті реформ правоохоронних органів.
4. Написати текст виступу перед старшокласниками з метою профорієнтаційної роботи «Правоохоронна діяльність як покликання».

Тема 4. Основні принципи і форми ділового спілкування. Діловий етикет

Заняття 1 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Моральна культура особи. Морально-естетичний зміст культури поведінки.
2. Моральні засади спілкування: повага, співчуття, любов.
3. Основні принципи і форми ділового спілкування.
4. Поняття та зміст етикету. Основні принципи службового етикету.

Заняття 2 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Професійний стиль та імідж.
2. Імідж правоохоронних органів.
3. Етикет телефонних переговорів.
4. Мережний етикет.

Заняття 3 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Етикет дозвілля: повсякденність і свято.
2. Корпоративна зустріч.
3. Участь у масових заходах: відвідування кінотеатрів, театрів, концертних залів.
4. Дружба, солідарність, міжособисті взаємини.

Заняття 4 – 2 год.

Практичне заняття

Завдання:

1. Сторітейлінг у професійному спілкуванні та вихованні. Підготувати для промови історію з професійно-етичною проблематикою для обговорення в групі з метою здійснення конкретного впливу на аудиторію.
2. Підготувати анекдот чи гумористичну історію, яку кожен учасник виголошує перед однокурсниками у «неформальному» середовищі.

Підсумок: студенти дають відповіді на питання:

1. Що спонукало аудиторію сміятися?
2. Спільні теми для сміху?
3. Які теми не обговорюються з малознайомими людьми, у публічному просторі?

4. Яку роль, на Вашу думку, виконує сміх у компанії?
5. Чи можуть малознайомі люди почувати себе невимушено у великій компанії? Від чого, на Вашу думку, залежить невимушеність поведінки особи на людях?

Тема 5. Етико-правові проблеми сучасності та їх відображення у професійній діяльності

Заняття 1 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Людська гідність і права людини.
2. Інститут прав людини та його роль у житті сучасного суспільства.
3. Етичний вимір четвертого покоління прав людини: проблемність одностайних оцінок і пошук нових конвенційних угод.
4. Тенденції розвитку ціннісних орієнтацій у XXI столітті.

Заняття 2 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Гендер і гендерна ідентичність як категорії сучасного соціогуманітарного знання.
2. Людська гідність і гендерна рівність.
3. Гендерна рівність як інструмент реалізації прав людини: формування нових традицій.
4. Мужність, прийняття рішень, винагорода за працю та професійна кар'єра: з позиції гендерної оптики.

Заняття 3 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Поняття та види культурних цінностей.
2. Культурні цінності у міжкультурній комунікації.
3. Культурні цінності як об'єкти правовідносин.
4. Соціальний капітал як цінність.

Заняття 4 – 2 год.

Навчальні питання:

1. Криза особистої ідентичності людини у сучасному світі.
2. Навчання протягом життя як етична установка сучасності: академічна освіта проти тренінгів і курсів професійної підготовки.
3. Естетика здоров'я і здоровий спосіб життя.
4. Духовна та фізична культура правоохоронця.

Заняття 5 – 2 год.

Практичне заняття

Завдання:

Майстерня молодого дослідника. Круглий стіл на тему: «Актуальні етико-правові проблеми сучасного світу».

5. Завдання самостійної роботи

Тема 1. Корпоративна культура: поняття, особливості формування та її практичне значення

Теми рефератів

Корпоративна культура та конкуренція в корпорації та між корпораціями.

Особливості корпоративної культури працівників правоохоронних органів.
Корпоративна культура як засіб громадського контролю за моральною і професійною поведінкою правоохоронців.
Корпоративна соціальна відповідальність працівників правоохоронних органів.
Корпоративна культура відомих університетів світу: історія, сучасність, майбутнє.

Завдання для самостійного вивчення

1. Поняття і суть корпоративної культури.
2. Структура і зміст корпоративної культури.
3. Фактори розвитку корпоративної культури.
4. Типологія корпоративної культури.
5. Історичні аспекти виникнення та формування поняття корпоративної культури.
6. Місія та цінності в структурі корпоративної культури.
7. Трьохрівнева модель корпоративної культури за Е.Шейном.
8. Проблеми формування корпоративної культури у сфері правоохоронної діяльності.
9. Основні напрями формування корпоративної культури у сфері правоохоронної діяльності.
10. Правила етичної та добросовісної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.04.2024 № 230.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю: “Основні підходи до визначення та систематизації поняття “корпоративна культура”.
2. Складіть структурно-логічну схему функцій корпоративної культури для внутрішньої інтеграції та зовнішньої спрямованості організації.
3. Проведіть класифікацію видів корпоративної культури.
4. Складіть порівняльну таблицю ознак позитивної та негативної корпоративної культури.
5. Проаналізуйте Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179, та визначте вимоги, дотримання яких сприятиме формуванню позитивної корпоративної культури правоохоронця.

Тема 2. Професійна етика як основа фахової діяльності

Теми рефератів, доповідей

1. М.Вебер «Протестантська етика та дух капіталізму»: загальний огляд роботи.
2. Ідея «сродної праці» в етиці Г.С.Сковороди.
3. Відображення принципів гуманізму, справедливості і законності в Загальній декларації прав людини та Європейській конвенції про захист прав людини й основних свобод.
4. Історія боротьби цензури і новацій в західноєвропейській культурі.
5. Законодавчий захист моралі: історико-культурний екскурс.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
2. Професіоналізм як сутнісна риса особистості.
3. Трудова мораль як феномен культури.
4. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
5. Моральнісна сутність служіння суспільству і державі.
6. Поважне ставлення до закону як поняття моральності.

7. Морально-етичні принципи: сутність і види.
8. Відображення принципів гуманізму, справедливості і законності в *Загальній декларації прав людини та Європейській конвенції про захист прав людини й основних свобод*.
9. Морально-правовий зміст принципу законності.
10. Гуманізм та насилля у професійній діяльності.

Практичні завдання:

1. Сформулюйте потребу в унормованості і передбачуваності будь-якого виду соціальної взаємодії.
2. Окресліть значення Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції про захист прав і основних свобод людини та Конституції України для ствердження морально-правового простору в українській державі на основі аналізу зазначених правових документів.
3. Окресліть принцип наслідування і принцип творчої інтерпретації у сучасній професійній етиці правоохоронця.
4. Сформулюйте обґрунтування потреби людини у духовному зростанні, у розвитку та вихованні власних почуттів та емоцій.
5. Як чинити в тих випадках, в яких правоохоронець вимушений обирати між «цивільними» моральним цінностями (наприклад, дружніми чи сімейними зв'язками) та професійним обов'язком? Проаналізуйте ситуацію відповідного морального конфлікту під час виконання службових обов'язків та обґрунтуйте Ваш варіант дії.

Тема 3. Нормативно-правова основа етичних засад професійної діяльності

Теми рефератів, доповідей

1. Гуманізм та насилля у професійній діяльності правоохоронця.
2. Особливості професійних обов'язків правоохоронця.
3. Морально-професійна деформація: причини та шляхи попередження.
4. Поняття моральної свободи і необхідності. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі.
5. Етичний аспект мотивації у виборі майбутньої професії правоохоронця.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Мораль та право в інформаційну епоху.
2. Роль міжнародних інститутів в розвитку професійної етики правоохоронної діяльності.
3. Політичні чинники зміни нормативно-правових засад професійної етики правоохоронної діяльності.
4. Інститут відомчої освіти та науки (академічна спільнота) в оновленні професійної етики правоохоронної діяльності.
5. Порівняльний аналіз етичних кодексів правоохоронної діяльності різних країн.
6. Етика та професіограма прокурорської діяльності.
7. Етика та професіограма слідчої діяльності.
8. Етика та професіограма оперативно-розшукової діяльності.

9. Довіра до правоохоронних органів: філософський та соціологічний підхід.
10. Громадянське суспільство, інститут соціальних мереж та проблема професійної репутації й довіри до правоохоронних органів.

Практичні завдання:

1. Чому скромність вважається позитивною, а амбіційність – ні? Адже завдяки останній людина частіше досягає бажаного?
2. Чи може сумлінне виконання службових обов'язків бути моральним вчинком? За яких обставин?
3. Проаналізуйте відмінності між поняттями добра та блага.
4. Наведіть приклади, коли вдосконалення та самовдосконалення виступають різновидом задоволення.
5. Проаналізуйте різні аспекти категорії обов'язку. Наведіть приклади, які б слугували ілюстрацією Ваших міркувань.

Тема 4. Основні принципи і форми ділового спілкування. Діловий етикет Теми рефератів, доповідей

1. Етикет як історичне явище: історія виникнення та розвитку.
2. Проблеми етики спілкування у сучасній філософській думці.
3. Універсальні правила мовного етикету.
4. Основні вимоги до зовнішнього вигляду службовця.
5. Проблеми формування позитивного іміджу професіонала.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Поняття «моральна культура», «культура професійної діяльності». Взаємозалежність розвиненої моральної культури і професійних якостей особи.
2. Етикет як історичне явище: історія виникнення та розвитку.
3. Службовий етикет.
4. Мережний етикет.
5. Етикет дозвілля.
6. Етика ділового спілкування. Відмінність службового етикету і професійного такту.
7. Культура зовнішнього вигляду.
8. Імідж професіонала.
9. Мистецтво спілкування і проблеми формування позитивного іміджу професіонала.
10. Культура мовлення як елемент професійної культури.

Практичні завдання:

1. Етика, етикет, імідж: співставлення та порівняльний аналіз понять.
2. Розкрийте сутність усного та письмового ділового спілкування, назвіть їх різновиди.
3. Які особливості індивідуальної культури, на Ваш погляд, особливо ускладнюють взаєморозуміння між людьми? Обґрунтуйте власну позицію.

4. Які етичні прийоми спілкування та стосунки загалом поєднують колектив і особистість?
5. Які Ви знаєте комунікативні бар'єри? Чи існують нездоланні бар'єри у спілкуванні, на Ваш погляд?

Тема 5. Етико-правові проблеми сучасності та їх відображення у професійній діяльності

Теми рефератів, доповідей

1. Проблема дотримання універсальних принципів моралі у суспільствах перехідного типу.
2. Мозаїчний характер моралі сучасного суспільства.
3. Феномен ресентименту та його аналіз у сучасній етиці (Ф.Ніцше «Генеалогія моралі»).
4. Межі і можливості саморозвитку.
5. Етичні цінності та ідеали сучасних молодіжних субкультур.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Актуальні морально-правові проблеми сучасного суспільства: сутність, значення, основні підходи до розв'язання.
2. Підстави для легітимності насильства в історії становлення і розвитку держави.
3. Смертна кара: правовий та етичний аспекти проблеми.
4. Расизм як етична і правова проблема сучасності.
5. Проблема дотримання універсальних принципів моралі у суспільствах перехідного типу.
6. Мозаїчний характер моралі сучасного суспільства.
7. Процес урбанізації як етико-правова проблема.
8. Патріотизм та космополітизм у сучасній етиці.
9. Біоетика як феномен сучасної прикладної етики.
10. Евтаназія і клонування як етико-психологічні проблеми.

Практичні завдання:

1. Наведіть приклади солідарної взаємодії моральних і правових норм, а також їх протистояння.
2. Як сучасна людина виправдовує співвідношення користі та діяльності?
3. У чому проявляються позитивні якості людини споживацького типу моралі?
4. Чому аморальній людині нерідко значно легше здобути певні матеріальні блага, ніж високomorальній?
5. Чому в різних етичних системах прагнення до збагачення засуджується?

6. Індивідуальні завдання

(не передбачені навчальним планом)

7. Методи навчання

Під час освітнього процесу використовуються методи навчання: бінарні, частково-пошукові; *словесні методи* (лекція, розповідь-пояснення), *наочні*

(ілюстрація), *практичні* (репродуктивні, проблемно-пошукові, інтерактивні (дискусія); частково-пошукові, проблемні, дальтон-технологія, активні та інтерактивні, інформаційні й евристичні («мозковий штурм», синектики, Сократів діалог, аналогій, стоп-кадр, ПОПіВ-формула, дискусія, термінологічний бій, синтез думок), метод ситуацій (ситуація-вправа, ситуація-оцінка, ситуація-проблема, ситуація-ілюстрація), імпульс-повідомлення, незакінчені речення, складання коментованої схеми навчального питання.

8. Форми і методи контролю, критерії оцінювання результатів навчання

Форми контролю – усне та письмове опитування. *Контроль самостійної* здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань, передбачених програмою.

Методи поточного контролю:

- усне опитування (бліц-опитування, фронтальне опитування);
- робота за індивідуальними завданнями;
- тестування;
- поняттєве вправляння;
- групові завдання, що передбачають розв'язання або підготовку проблемних ситуацій.

При поточному контролі оцінюються усні виступи, вирішення практичних завдань і тестів, творчі й проектні роботи.

Методи підсумкового контролю: усна відповідь або тестування.

При підсумковому контролі застосовується 100-бальна шкала оцінювання, а також національна система (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та система ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).

Розподіл балів, що присвоюються здобувачеві

9. Перелік контрольних питань по темах

1. Поняття та сутність корпоративної культури.
2. Об'єкт та предмет корпоративної культури.
3. Типологія корпоративної культури.
4. Структура корпоративної культури.
5. Принципи та основні завдання корпоративної культури.
6. Функції корпоративної культури.
7. Місце і роль особистого іміджу керівника у формуванні корпоративної культури.
8. Особливості формування та практичне значення корпоративної культури для фахівців у сфері правоохоронної діяльності.
9. Характеристика вимог до корпорації персоналу правоохоронних органів.
10. Роль та значення соціально-психологічних аспектів для розвитку корпоративної культури фахівців у сфері правоохоронної діяльності.
11. Корпоративна культура закладу вищої освіти.
12. Корпоративна культура як засіб громадського контролю за моральною і професійною поведінкою правоохоронців.
13. Корпоративна культура в структурі етичного знання.

14. Корпоративна соціальна відповідальність працівників правоохоронних органів.
15. Методи формування та розвитку корпоративної культури працівників правоохоронних органів.
16. Мораль та інституційна регуляція суспільного життя.
17. Моральний вимір особистості й суспільства.
18. Професійна етика як феномен культури і виклик часу.
19. Етичні принципи: сутність і види.
20. Відображення принципів гуманізму, справедливості і законності в *Загальній декларації прав людини та Європейській конвенції про захист прав людини й основних свобод*.
21. Морально-правовий зміст принципу законності.
22. Гуманізм та насилля у професійній діяльності.
23. Справедливість як категорія та принцип професійної етики.
24. Добро і зло як вихідні категорії етики. Специфіка їх прояву у професійній діяльності.
25. Моральне зло, його походження і сутність. Засоби боротьби зі злом.
26. Виховання й освіта як спосіб протидії злу в історії європейської цивілізації.
27. «Банальність зла» за Х.Арендт.
28. Свіість як контрольно-регулятивний механізм свідомості особи.
29. Характеристика сорому і сумніву як форм виявлення свієсті.
30. Характеристика почуттів сорому і провини як форм виявлення свієсті.
31. Поняття моральної свободи і необхідності. Свобода дії, свобода вибору, свобода волі.
32. Історія боротьби цензури та новацій у західноєвропейській культурі.
33. Моральний вибір як етико-свієтоглядна проблема. Роль морального обов'язку і свієсті у здійсненні морального вибору.
34. Страх, сором, свієість: співставлення та порівняльний аналіз понять.
35. Обов'язок та відповідальність. Співвідношення службового та морального обов'язку у професійній діяльності.
36. Морально-професійна деформація: сутність та шляхи її подолання.
37. Поняття «моральна культура», «культура професійної діяльності». Взаємозалежність розвиненої моральної культури і професійних якостей особи.
38. Етикет як історичне явище: історія виникнення та розвитку.
39. Службовий (діловий) етикет: історія виникнення та розвитку.
40. Мережний етикет.
41. Етикет дозвілля.
42. Етика ділового спілкування. Відмінність службового етикету і професійного такту.
43. Культура зовнішнього вигляду.
44. Імідж професіонала.
45. Мистецтво спілкування і проблеми формування позитивного іміджу професіонала.
46. Культура мовлення як елемент професійної культури.
47. Індивідуалізм як загальнокультурна настанова сучасності.

48. Традиція як проголошення ієрархії ustalених цінностей у протиставленні індивідуалізму.
49. Етика, етикет, імідж: співставлення та порівняльний аналіз понять.
50. Сутність і різновиди усного та письмового ділового спілкування.
51. Культура взаємовідносин як визначальна складова службового (ділового) етикету.
52. Корпоративна культура і діловий етикет: співвідношення понять.
53. Дрес-код: історія виникнення і мета запровадження.
54. Субординація й авторитаризм.
55. Неформальні стосунки в колективі: «за» і «проти».
56. Законодавчий захист національної культури і моралі: історико-культурний екскурс. Закон України *«Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»*: загальні положення.
57. Мораль і право як основні регулятори життєдіяльності суспільства.
58. Інституційна регуляція суспільного життя.
59. Поважне ставлення до закону як поняття моральності.
60. Свобода людини як етична проблема.
61. Інструментарій професійної етики правоохоронної діяльності. Етичні кодекси як інструменти професійної етики.
62. Етичний кодекс і Дисциплінарний статут: спільне і відмінне.
63. Поняття особистої честі та гідності і гарантія їхнього дотримання в *Європейській конвенції про захист прав людини й основних свобод та Конституції України*.
64. Міжнародні стандарти у формуванні професійної етики правоохоронної діяльності.
65. Національні джерела з питань професійної етики правоохоронної діяльності.
66. Професійні обов'язки правоохоронця: етичний аспект.
67. Професіограми різних напрямків правоохоронної діяльності.
68. Питання оновлення нормативно-правових засад професійної етики правоохоронної діяльності.
69. . Оцінка громадської думки і професійна репутація.
70. *Декларація принципів толерантності*: загальні положення.
71. Моральнісна сутність служіння суспільству і державі.
72. «Мужність бути» (П.Тіллх) як виклик сучасності.
73. Честь і гідність особи. *Декларація проти катувань та інших жорстоких нелюдських або принижуючих гідність видів поводження чи покарання*: загальні положення.
74. Людська гідність і права людини.
75. Моральний зміст сенсу життя та щастя.
76. Основні сучасні підходи до розкриття категорій сенсу життя та щастя.
77. Смертна кара: правовий та етичний аспекти проблеми (*Загальна декларація прав людини*). Естетизація смерті як культурно-історичний феномен.
78. Пліуралізм цінностей і моральний реалізм.

79. Сутність і специфіка моральних цінностей. Цінність людського життя як проблема етики.
80. Толерантність і недискримінація як вихідні настанови професійної діяльності.
81. Упередження, стереотип, дискримінація: співставлення та порівняльний аналіз понять.
82. Гендерна рівність як феномен сучасної культури.
83. Людська гідність і гендерна рівність.
84. Расизм і ксенофобія як етична проблема.
85. Проблема дотримання універсальних принципів моралі у суспільствах перехідного типу.
86. Актуальні морально-етичні проблеми сучасного суспільства: сутність, значення, основні підходи до розв'язання.
87. Культурні цінності як об'єкти правовідносин.
88. Роль культурних цінностей у міжкультурній взаємодії.
89. Культурні пам'ятки як етична проблема. *Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини (1972 р.):* загальні положення.
90. Феномен ресентименту та його аналіз у сучасній етиці (Ф.Ніцше «Генеалогія моралі»).

10. Рейтингова система оцінювання результатів навчання.

Аудиторна робота (поточне накопичення балів) Мах 60%					Підсумковий контроль залік	Підсумкова кількість балів
T1	T2	T3	T4	T5		
5	5	5	5	5	Мах 40%	Мах 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Айраксинен Т. Щастя. Відверте і чітке бачення щастя і того, чому його немає. Львів, 2017. 208 с.
2. Андрушко А.В. Теоретико-прикладні засади запобігання та протидії злочинам проти волі, честі та гідності особи: монографія. К.: Ваїте, 2020.
3. Арендт Х. Банальність зла. Суд над Айхманом в Єрусалимі. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 367 с.
4. Аріелі Ден. Чесно про (не)чесність. Л.: Видавництво Старого Лева, 2019. 288 с.
5. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. 280 с.
6. Василевська Т.Е. Етика в публічній службі: підручник. К.: НАДУ, 2018. 256 с.
7. Винниченко В. Конкордизм. Система будування щастя. К.: Український письменник, 2011. 342 с.
8. Голька М. Суспільна пам'ять та її імпланти. К.: Ніка-Центр, 2022. 216 с.
9. Гринчак А.А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму: Навчальний посібник. Х., 2018. 248 с.
10. Дастон Л. Коротка історія правил. Чому ми робимо так, а не інакше. К.: Лабораторія, 2024. 368 с.
11. Декларація прав дитини: резолюція 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1959 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_384#Text
12. Декларація принципів толерантності: затв. резолюцією 5.61 Генеральної конференції ЮНЕСКО від 16.11.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
13. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 3452 від 9 грудня 1975 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
14. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або переконань: резолюція 36/55 Генеральної Асамблеї ООН від 25 листоп. 1981 р. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/43860>
15. Декларація про поліцію: затв. резолюцією № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803.
16. Декларація про права інвалідів: Прийнята Організацією Об'єднаних Націй 9 грудня 1975 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/>
17. Декомб В. Клопоти з ідентичністю. Переклад з французької, передмова примітки Валентина Омельянчика. К.: Стилос, 2015. 281 с.
18. Донован В., Цимбалюк Д. та ін. Межі колоборації: мистецтво, етика та Донбас. К.: Rosa Luxemburg Stiftung в Україні, 7 БЦ, 2022. 348 с.
19. Енаф М. Ціна істини: дар, гроші, філософія. К.: Дух і літера, 2019. 512 с.

20. Європейський кодекс поліцейської етики: ухвал. рекомендацією Rec (2001) 10 Комітету Міністрів Ради Європи від 19.09.2001 р. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>.
21. Загальна декларація прав людини: затв. резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
22. Загальні правила етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. *Офіц. вісн. України від 27 верес. 2016 р.* 2016. № 74.
23. Кауфман С. За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію. К.: Лабораторія, 2023. 400 с.
24. Кехейн А. Взаємодія з ворогом. Як працювати з людьми, які не викликають ні довіри, ні симпатій. К.: Лабораторія, 2023. 160 с.
25. Козловський І. Людина на перехресті. К., 2023. 120 с.
26. Козловський І. Гідність – це правдивість. К., 2024. 92 с.
27. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: прийнята Радою Європи 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
28. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, прийнята ЮНЕСКО 21 листопада 1972 р.
29. Конвенція про права дитини, прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20.10.1991 р.
30. Конвенція про права дитини: редакц. затв. резолюцією 50/155 Генеральної Асамблеї ООН від 21.12.1995 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
31. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
32. Кравець В.М., Кумеда Т. А., Павлишин О. В., Петрова Г. М. та ін. Основні принципи професійної етики поліцейського: Пам'ятка. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 48 с.
33. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування. Суми: Університетська книга, 2023. 222 с.
34. Лютий Т. Сковорода. Самовладання. К.: Темпора. 2022. 632 с.
35. Маклін А. Пізнання і вдосконалення: ідеї для саморозвитку та розвитку інших. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2024. 216 с.
36. Марценюк Т. Гендерна рівність і недискримінація на практиці. К.: Комора, 2021. 176 с.
37. Нападиста В. Г., Шинкаренко О. В., Рогожа М. М. та ін. Професійна та корпоративна етика: навч. посіб. К.: ВПЦ "Київський університет", 2019. 368 с.
38. Національна пам'ять в умовах суспільних перетворень: Монографія К.: Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України, 2022. 296 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1nvauPVQcctyH8q8OUgLfOOexYI30aKCb/view>
39. Панченко В.І. Прикладна етика: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 392 с.
40. Петрова Г. Деонтологічні засади службової діяльності: службовий етикет правоохоронця (поліцейського): пам'ятка. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 94

- c. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/24ddab44-591f-408f-8a99-d4ab204a17b6/content>
41. Петрова Г.М. Принципи і стандарти професійної етики як складової запобігання і протидії корупції. Етичні кодекси як інструменти запобігання та протидії корупції. *Антикорупційний менеджмент: Підручник*. К.: НАВС, 2021. С. 193-205.
42. Попович М. Філософія свободи. Х.: «Фоліо», 2018. 524 с.
43. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
44. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>
45. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії: Закон України від 21.04.2023 № 3005-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-IX#Text>
46. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : постанова Кабінету Міністрів України від 7 лют. 2018 р. № 58. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#Text>
47. Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських: Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>.
48. Про затвердження Правил етичної та добросовісної поведінки працівників Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 09.04.2024 № 230. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0596-24#Text>
49. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13.12.2022 р. № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text>
50. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15.11.2001 р. № 2789-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2789-14#Text>
51. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квіт. 1991 р. № 87-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
52. Рекомендація No R (2000) 10 Комітету Міністрів державам-членам Ради Європи щодо кодексів поведінки державних службовців (прийнята Комітетом міністрів на 106 сесії 11 травня 2000 року). URL: http://www.dridu.dp.ua/cpk/Lib/7_Zapobigannya%20ta%20protydiya%20proyavam%20korup/Legislation/Legislature/Rekomend_poved_DS.pdf.
53. Роулз Дж. Теорія справедливості. Пер.з англ. О.Мокровольський. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. 822 с.
54. Скейлз Е. Фемінізм у праві: активізм, юридична практика та правова теорія. К., 2019. 215 с.
55. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність» Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.05.2024 р. № 769. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2024/28.05.2024/262-Pravookhor.Diyaln-bak.769.V%C3%ADd.28.05.24.pdf>

56. Томсон Е. Трубадури імперії. Російська література і колоніалізм. К.: Наш Формат, 2023. 384 с.
57. Український світ в його релігійних вимірах: колективна монографія. К.: Світ знань, 2022. 196 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1FhWP6mH_76WKJ6tzoMtQrxsEevx6KLVu/view
58. Філіппова І. Етикет – це легко. К.: «Видавничий дім «САМ», 2019. 240 с.
59. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків, 2025. 160 с.
60. Фромм Е. Втеча від свободи. Х.: КСД, 2024. 288 с.
61. Черушева Г.Б., Пархоменко В.В. Економічна культура та професійна етика: навчальний посібник ; практикум. К.: НАСОА, 2023. 169 с.
62. Четверте покоління прав людини: особливості правового регулювання, проблеми та перспективи розвитку в сфері охорони здоров'я: монографія / за заг. ред.: д.ю.н., проф С.Б. Бурлеци; д.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2020, 444 с.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія”. URL: <http://www.ukma.kiev.ua>
3. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.kiev.ua/>
4. Програмний продукт «Мультимедійний навчальний практикум «Професійна етика» / Кравець В.М., Носенко О.В., Кондратьєв І.М., Петрова Г.М., Кумеда Т.А., Підвисоцький В.В. Свідоцтво № 119146 від 18 травня 2023. URL: <https://arm.naiou.kiev.ua/books/professional%20ethics/start.html>
5. Професійна етика: Мультимедійний навчальний посібник. Свідоцтво № 108152 від 23.09.2021. URL: https://arm.naiou.kiev.ua/books/profesiina_etyka/info/media_per.html

Підписи авторів РПНД:

Тетяна КУМЕДА

Вікторія ПИЛИПЕНКО

Ганна ПЕТРОВА